

Titulació	Tipus	Curs
Arqueologia	OP	3

Professor/a de contacte

Nom: Miguel Molist Montaña

Correu electrònic: miquel.molist@uab.cat

Idiomes dels grups

Podeu consultar aquesta informació al [final](#) del document.

Prerequisits

No hi ha prerequisit, però és molt útil el coneixement de la geografia de Catalunya.

Objectius

Estudi, revisió de les evidències del poblament prehistòric en l'actual territori de Catalunya i de les regions més properes a fi de conèixer l'evolució cultural, socioeconòmica des del primer poblament fins a la formació de les societats ibèriques. Es posa èmfasi en l'estudi actualitzat de les aportacions teòriques, de les últimes novetats en la recerca, i de l'estat de la qüestió i interpretació històrica dins de la dinàmica activa de la recerca actual. Es revisa la globalitat del territori, exposant els escenaris més rellevants de l'arqueologia prehistòrica en les àmplies zones geogràfiques del nord-est de la Península Ibèrica. En aquest sentit, s'aprofita directament en l'experiència docent els projectes de recerca orientats a l'aprofundiment d'algunes de les qüestions clau del desenvolupament humà (dinàmica social de les societats caçadores-recol·lectores, sorgiment de les primeres societats agro-ramaderes, formació dels primers estats). També s'abordaran temes d'actualitat històric-arqueològica i de la difusió al gran públic del registre arqueològic català. Es pretén que l'alumnat conegui quins són els interrogants més destacats que l'arqueologia prehistòrica a Catalunya té en aquests moments, i quins són els descobriments i troballes històric-arqueològiques més significatives que defineixen el debat en l'actualitat sobre cadascuna de les qüestions esmentades.

Resultats d'aprenentatge

1. CM18 (Competència) Identificar l'impacte social, econòmic i mediambiental en el passat i en el present dels diferents processos de canvi ocorreguts a la prehistòria a partir d'una avaluació crítica de l'evidència arqueològica de diferents períodes i àmbits geogràfics.
2. CM19 (Competència) Exposar la participació de les dones a les societats prehistòriques de l'Àfrica, Euràsia i Amèrica i la construcció social de les relacions de gènere i la divisió sexual del treball.
3. KM28 (Coneixement) Argumentar les aportacions i les implicacions de les principals propostes teòriques de l'arqueologia (arqueologies tradicionals, processuals, postprocessuals, feministes i marxistes) sobre les societats dels diferents períodes de la prehistòria de l'Àfrica, Euràsia i Amèrica.
4. KM29 (Coneixement) Organitzar cronològicament l'aparició dels diferents tipus arquitectònics, els complexos principals d'indústria lítica tallada i els conjunts ceràmics, arqueozoològics i arqueobotànics més rellevants de la prehistòria europea.

5. KM30 (Coneixement) Caracteritzar els principals processos històrics de les societats prehistòriques en relació amb els efectes paleoambientals i socials, identificant les aportacions de les investigacions arqueològiques recents als coneixements previs.
6. KM31 (Coneixement) Reconèixer els biaixos androcèntrics en representacions de la prehistòria i en les propostes de divulgació per a desenvolupar anàlisis inclusives que reconeguin els rols de les dones i la divisió sexual.
7. SM30 (Habilitat) Analitzar les societats prehistòriques de forma crítica per a identificar els processos d'inferència seguits, els biaixos dels diferents models teòrics i les potencialitats i les limitacions dels registres existents.
8. SM31 (Habilitat) Sintetitzar l'aportació dels diferents factors als processos de canvi social i d'impacte mediambiental dels diferents períodes de la prehistòria, especialment europea.
9. SM32 (Habilitat) Elaborar hipòtesis sobre períodes de la prehistòria de l'Àfrica, Euràsia i Amèrica a partir del reconeixement, la interpretació crítica i la síntesi de registres procedents d'intervencions arqueològiques.

Continguts

CONTINGUT I TEMARI

Bloc 1. Introducció i conceptes generals.

- Història de la recerca, dels erudits a l'Escola de Barcelona i el dinamisme dels 70 del segle XX.
- Estructura administrativa de la practica de l'arqueologia prehistòrica a Catalunya.
- Aproximació a l'estat actual de la recerca i dels estudi de l'arqueologia Prehistòrica a Catalunya.
- Principals tendències metodològiques.

Bloc 2. Estudi dels primers caçadors- recol·lectors arcaics.

- Societats caçadores- recol·lectores al paleolític inferior.
- Societats caçadores- recol·lectores al paleolític mitjà.
- Societats caçadores- recol·lectores Epipaleolític.
- Manifestacions d'Art Rupestre a Catalunya.

Bloc 3. Transició a les societats productores i primeres societats agrícoles.

- Transició: societats caçadores/recol·lectores "versus" agrícoles.
- Primers poblats pagesos: El Neolític antic - L'edat d'or del neolític català: el neolític mitjà.
- Consolidació de les noves formes econòmiques.
- Pràctiques funeràries dels primers pobles agrícoles.
- El fenomen megalític a Catalunya.

Bloc 4. Consolidació i transformació de les societats pageses.

- Els primers metalls i les societats del neolític final calcolític.
- Desenvolupament de la primera meitat del II on mil·lenni: Calcolític- bronze antic.
- L'època fosca de la prehistòria catalana: el bronze mitjà.

- Innovació i/o continuïtat a mitjans del II mil·lenni.
- Formes sepulcral a inicis del II mil·lenni: la Catalunya meridional.

Bloc 5. Les Societats complexes del I mil·lenni.

- Les transformacions de finals del segon mil·lenni i primer quart del I mil·lenni : el període del bronze final.
- Nova formes sepulcral: la incineració.
- Bronze Final: Innovació i dinamisme econòmic
- Debat a l'entorn de la introducció del Ferro a Catalunya.
- Societats de la primera edat del Ferro i la Iberització.

Activitats formatives i Metodologia

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes teòriques dirigides pel professorat.	50	2	CM18, CM19, KM28, KM29, KM30, KM31, SM30, SM31, SM32
Sessions de seminaris i pràctiques dirigides pel professorat	6	0,24	CM18, KM28, KM30, KM31, SM30
Tipus: Supervisades			
Tutoria	17	0,68	CM18, CM19, KM28, SM30, SM31, SM32

ACTIVITAT DIRIGIDA 35%

- Classes teòriques dirigides pel professorat. 25% Metodologia d'ensenyament- aprenentatge: Classes magistrals amb suport de TIC i debat en gran grup.
- Sessions de seminaris i pràctiques dirigides pel professorat. 10%

ACTIVITAT SUPERVISADA 10%

- Tutoria. 8% Metodologia d'ensenyament- aprenentatge: Sessions concertades per resoldre dubtes i mantenir discussions sobre continguts específics de la matèria, els problemes i seminaris.
- Realització d'exercicis pautats d'aprenentatge. 2%

ACTIVITAT AUTÒNOMA 50%

- Estudi personal. 30 % Metodologia d'ensenyament- aprenentatge: Integració dels coneixements adquirits. Realització d'esquemes, mapes conceptuals, resums.
- Lectura de textos. Redacció de treballs. Preparació de comentaris orals i seminaris. Recerca d'informació bibliogràfica. 20%

NOTA: Es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, perquè els alumnes compleixin les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura.

Avaluació

Activitats d'avaluació continuada

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Anàlisi del procés històric a escala temporal	40%	56	2,24	KM29, KM30, KM31, SM30
Estudi de cas: Anàlisi del registre arqueològic català	40%	9	0,36	CM18, CM19, KM31, SM30, SM31
Treball d'anàlisi de les restes materials del passat de Catalunya	20%	12	0,48	KM28, KM29, KM30, SM30, SM31, SM32

Sistema d'avaluació de l'adquisició de les competències i sistema de qualificacions:

Les activitats dirigides corresponen al 50% de les tasques. Aquestes s'avaluaran mitjançant proves escrites i corresponen al 40% de la nota.

Les activitats supervisades corresponen al 40% de les activitats que consisteixen en (sortida de camp, assistència a conferències i tutories) es ponderaran amb un 20%.

S'avaluaran mitjançant el mòdul de presentacions i discussions de textos a l'aula, amb un pes del 20%.

Les activitats autònomes suposaran el 10% restant. Aquestes s'avaluen mitjançant el mòdul d'entrega de treballs: s'avaluaran els treballs amb un pes del 20%.

Criteris per superar l'assignatura Haver obtingut una nota de 5 o superior a l'avaluació global. En el cas de no haver superat la primera convocatòria, l'alumne podrà realitzar de nou l'avaluació dels coneixements teòrics, que tornarà a tenir una contingència del 50% en la qualificació final. Per l'altre 50% de la nota (activitats supervisades i autònomes) es mantindrà la nota obtinguda a l'avaluació continuada.

Nota:

En cas que l'estudiant realitzi qualsevol irregularitat que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació d'un acte d'avaluació, es qualificarà amb 0 aquest acte d'avaluació, amb independència del procés disciplinari que s'hi pugui instruir. En cas que es produeixin diverses irregularitats en els actes d'avaluació d'una mateixa assignatura, la qualificació final d'aquesta assignatura serà 0.

Nota IA:

En aquesta assignatura, no es permet l'ús de tecnologies d'Intel·ligència Artificial (IA) en cap de les seves fases. Qualsevol treball que inclogui fragments generats amb IA serà considerat una falta d'honestedat acadèmica i comporta que l'activitat s'avalui amb un 0 i no es pugui recuperar, o sancions majors en casos de gravetat.

Bibliografia

BIBLIOGRAFIA GENERAL:

BOSCH, J. SANTACANA, J. (2009) : Blat, metalls i cabdills Catalunya del neolític a la iberització. Rafael Dalmau editor.

CRUELLES, W, MOLIST, M. & PONS, E. (Coord) (2003). "Miguel Tarradell, 40 anys de les Arrels de Catalunya". Cota Zero. Revista d'Arqueologia i Ciència, 18. Eumo Editorial (desembre, 2003).

MOLIST M. (1999). "Les primeres societats pageses (Neolític i Bronze Antic). in E. Giralt y J. M. Salrach, 4

MOLIST M. (1999). "Les primeres societats pageses (Neolític i Bronze Antic). in E. Giralt y J. M. Salrach, "Història agrària dels Països Catalans", Fundació Catalana per la Recerca.

AA.VV(1996): Els temps prehistòrics i antics. Fins al segle V. in Història. Política, Societat i Cultura dels Països Catalans. Vol.I. Enciclopedia Catalana. Barcelona 1996.

Síntesis històriques:

BOSCH-GIMPERA P.(1919): Prehistòria Catalana. Enciclopedia Catalana, Vol. XVI. Barcelona 300 p.

BOSCH-GIMPERA P.(1932): Etnologia de la Península Iberica. Edt. Alpha,. Barcelona,p.711.

MALUQUER DE MOTES J.(1987): Historia de Catalunya, I: Prehistoria i Edat Antiga fins al segle III. Edt. 62, Barcelona.

GÓMEZ BACH, A.; MOLIST, M. (2016). La prehistoria al pla de Barcelona. Documents per a una nova síntesis. Documents, n.11, Museu d'Història de Barcelona.

<https://www.barcelona.cat/museuhistoria/sites/default/files/prehistoriaplabcn.pdf>

SERRA - RÀFOLS, J. de C., (1930): El poblament prehistòric de Catalunya. Barcelona, 1930.

TARRADELL, M.(1963): Història dels Catalans I, Prehistòria i Antiguitat . Barcelona, 1963.

TARRADELL, M.(1962): Les arrels de Catalunya. Ed. Vicens-Vives. Barcelona, 1962.

AA.VV (1978): Història de Catalunya, Vol I. [Coordinada per l'Institut d'Arqueologia i Prehistòria Universitat de Barcelona].Edt. Salvat. Barcelona

AA.VV (1982): Les excavacions arqueològiques a Catalunya en els darrers anys. Barcelona 1982.

AA.VV (1982): L'Arqueologia a Catalunya, avui. Generalitat de Catalunya Barcelona 1982.

REVISTES D'ARQUEOLOGIA PREHISTORICA CATALUNYA.

Anuari de l'Institut d'Estudis Catalans (anys 1915-1925)

EMPURIES (Museu Arqueològic de Catalunya)(Des de anys 1940)

CYPSELA (Museu Arqueologia de Catalunya) (Des de 1975)

PYRENAE (Universitat de Barcelona) des de 1973 a 1980, segona etapa des de 1993. FONAMENTS (Edt. Curial, Barcelona) (Des de anys 1979)

TRIBUNA D'ARQUEOLOGIA (Servei Arqueologia, Generalitat de Catalunya)(Des de 1981)

COTA ZERO (Edt. EUMO Vic) (1985-2010)

REVISTA ARQUEOLOGICA DE PONENT (Universitat de Lleida) des de 1991

RUBRICATUM (Museu de Gavà) des de 1994

QUADERNS D'ARQUEOLOGIA I HISTÒRIA DE LA CIUTAT DE BARCELONA. (Museu d'Història de Barcelona) Des de 2004.

Altres revistes d'àmbit local o general que tenen articles d'arqueologia prehistòrica:

ARRAHONA (Vallès),

AUSA (Osona),

ILERDA (Lleida),

OLERDULAE (Vilafranca del Penedes); GALA (St. Feliu de Codines),

ESTRAT (C.E.C.I. Igualada);

ACTA ARQUEOLOGICA DE TARRAGONA (Reial Societat Arqueològica Tarraconense).

REVISTES D'ARQUEOLOGIA PREHISTORICA A NIVELL D' ESTAT.

- TRABAJOS DE PREHISTORIA (CSIC- IEH Madrid)

COMPLUTUM (Universidad Complutense de Madrid)

SAGUNTUM QUADERNS DE PREGISTORIA I ARQUEOLOGIA DE CASTELLO (Diputació de Castelló de la Plana)

COL.LOQUIS, SEMINARIS

TRIBUNA D'ARQUEOLOGIA Servei d'Arqueologia. Barcelona. Edició per cursos. Novetats de la recerca a nivell de projectes d'excavacions a Catalunya.

Jornades d'Arqueologia de les Comarques de Girona, Girona, Museu d'Arqueologia de Catalunya y Universitat de Girona (convocatòria anual. Novetats de recerca de les comarques Gironines).

Jornades d'Arqueologia de la Catalunya Central, Manresa-Vic, Servei d'Arqueologia, Museu de Manresa i Museu de Vic (convocatòria bianual. Novetats de recerca de les comarques de la Catalunya Central)...

Edicions també d'altres comarques de manera menys regulars.

COL.LOQUI INTERNACIONAL D'ARQUEOLOGIA DE PUIGCERDA. (Celebracions cada 2 anys, amb temes monogràfics que centren els debats; Publicació de les Actes.

EDICIO DE CORPUS, INVENTARIS

CORPUS DE SEPULCROS MEGALITICOS. Edició dels anys 60 i 70 de les manifestacions de sepulcres megalítics de les principals comarques catalanes. Editat per l'Institut de Prehistòria i Arqueologia de la Diputació de Barcelona.

CARTES ARQUEOLÒGIQUES (Inventari del Patrimoni Arqueològic de Catalunya) (Servei d'Arqueologia /Departament de Cultura / Generalitat de Catalunya).- Consultable CORPUS DE PINTURES RUPESTRES VOL. I LA CONCA DEL SEGRE (Generalitat de Catalunya.) VOL. I I L' Àrea Central i Meridional.(Generalitat de Catalunya.)

PÀGINES WEB <http://cultura.gencat.cat/invarque/index.asp> (Inventari Arqueològic)

<http://cultura.gencat.cat/invarque/index.asp> (Inventari Arqueològic)

<http://blocs.gencat.cat/blocs/AppPHP/tribunadarqueologia/> (Tribuna Arqueologia) <http://calaix.gencat.cat/> (Memòries arqueològiques)

<http://www20.gencat.cat/portal/site/Patrimoni/menuitem.6a2dec9a300f68a8cd0181dfb0c0e1a0/?vgnextoid=2217>

Programari

Per les presentacions escrites es recomana processador de textos estàndard (word, OpenOffice writer o afins). Per a presentacions orals es recomana utilitzar PowerPoint, Canva o similars.

Grups i idiomes de l'assignatura

La informació proporcionada és provisional fins al 30 de novembre de 2025. A partir d'aquesta data, podreu consultar l'idioma de cada grup a través d'aquest [enllaç](#). Per accedir a la informació, caldrà introduir el CODI de l'assignatura

Nom	Grup	Idioma	Semestre	Torn
(PAUL) Pràctiques d'aula	1	Català	primer quadrimestre	matí-mixt
(TE) Teoria	1	Català	primer quadrimestre	matí-mixt